

MOBILNÍ TELEFON VE ŠKOLE - CO DĚLAJÍ DĚTI S MOBILNÍM TELEFONEM O ŠKOLNÍCH PŘESTÁVKÁCH?

Kamil KOPECKÝ

V českém prostředí, ale i v ostatních zemích Evropy v posledních letech velmi silně rezonuje otázka, jakým způsobem regulovat používání mobilních telefonů dětí v prostředí školy. Zda tedy např. mobilní telefon zakázat v hodině i o přestávce, nebo omezit zákaz pouze na vyučovací hodiny, ale ne na přestávky (viz stanoviska České školní inspekce). Zajímavá data k problematice využívání mobilního telefonu žáky 1. a 2. stupně ZŠ v prostředí školy poskytuje výzkum České děti v kybersvětě (2019) realizovaný Pedagogickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s O2 Czech Republic. V tomto výzkumu, do kterého se zapojilo více než 27 000 dětí z celé ČR, jsme se zaměřili mimo jiného na to, k čemu děti mobilní telefon ve škole využívají, jaké aktivity o přestávce preferují či jaký vliv má na používání mobilního telefonu ve škole regulace (např. zákaz).

Úvodní poznámka: Naším cílem není hodnotit, zda jsou či nejsou zákazy využívání mobilních telefonů ve škole pro žáky přínosné a mají své opodstatnění - naším cílem je především poskytnout k této problematice relevantní data.

Předně je třeba říci, že **více než polovina žáků (59 %) zapojených do výzkumu potvrdila, že mají ve svém mobilu trvalý přístup k internetu a jsou v zásadě na školní či jiné WiFi nezávislí.** To znamená, že přestože škola má zabezpečenou počítačovou síť a nastaveny případné filtrace nežádoucího obsahu/služeb, dítě se přesto dostane k online obsahu nezávisle na

provedených opatřeních.

Nadpoloviční většina z více než 27 000 dětí zapojených do výzkumu (53,3 %, 14 486 dětí) má ve škole o přestávce používání mobilních telefonů povoleno a ve vyučovacích hodinách zakázáno. Platí však, že na pokyn pedagoga mohou mobilní telefon použít i ve vyučovacích hodinách – z mobilu se stává didaktická učební pomůcka/nástroj. Velké množství dětí (41,20 %, 11 198 dětí) však má ve škole zákaz používání mobilních telefonů i o přestávkách. Pouze 2,48 % dětí uvedlo, že mají používání mobilního telefonu povoleno o přestávkách i ve vyučovacích hodinách.

V souvislosti s využíváním mobilních telefonů ve škole nás zajímalo, jak vlastně děti přestávky tráví. Proto jsme sledovali, které aktivity žáci o přestávce provozují. Pokud se podíváme na celkový přehled nejčastějších aktivit dětí o přestávkách, zjistíme, že dominuje komunikace se spolužáky (85,24 %). Nevíme však, jak samotná komunikace probíhá, tedy o čem žáci v praxi hovoří. Nicméně poté už je vidět patrný rozdíl v trávení přestávek mezi školami se zákazem mobilních telefonů ve škole a bez zákazu.

Poznámka: Pro potřeby hlubší analýzy jsme výzkumný soubor rozdělili do dvou skupin, které pak vzájemně porovnáváme. Obě skupiny mají přibližně stejný počet respondentů, při výpočtu rozdílů mezi skupinami pracujeme relativními četnostmi. Respondenti měli možnost uvést více odpovědí současně, tedy např. pokud se dítě prochází po škole, může současně používat mobilní telefon. Následující výsledky monitorují přehled nejčastějších aktivit, které děti o přestávkách provozují.

Co dělají o přestávce žáci 1. stupně ZŠ (7-11 let)

Aktivita	Mobilní telefon o přestávce POVOLEN		Mobilní telefon o přestávce ZAKÁZÁN	
	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Bavím se (povídám	1959	80,55	4146	87,88

si) s ostatními spolužáky.				
Hraju na mobilním telefonu hry.	930	38,24	92	1,95
Procházím se po škole.	758	31,17	1557	33,00
Dívám se jiným spolužákům do jejich mobilního telefonu, jak hrají hry/sledují videa apod.	686	28,21	164	3,48
Sedím v lavici a nudím se.	670	27,55	1330	28,19
Poslouchám na mobilním telefonu hudbu.	364	14,97	56	1,19
Procházím na mobilním telefonu sociální sítě.	337	13,86	36	0,76
Čtu knížku.	300	12,34	879	18,63
Dívám se na mobilním telefonu na videa na TikToku.	279	11,47	60	1,27
Dívám se na	217	8,92	46	0,97

mobilním telefonu na video na YouTube.				
Píšu si s někým pro třednictvím mobilního telefonu.	214	8,80	30	0,64
Hraju s ostatními spolužáky stolní tenis, stolní fotbal apod.	152	6,25	378	8,01
Čtu časopis.	134	5,51	418	8,86
Procházím na mobilním telefonu internetové stránky.	117	4,81	25	0,53
Hraju s ostatními spolužáky karetní hry.	111	4,56	453	9,60
Hraju s ostatními spolužáky deskové hry.	102	4,19	365	7,74
Natáčím na mobilní telefon video.	92	3,78	22	0,47
Dívám se na mobilním telefonu na	0	0,00	0	0,00

Co dělají o přestávce žáci 2. stupně ZŠ (12-15 let)

Aktivita	Mobilní telefon o přestávce POVOLEN		Mobilní telefon o přestávce ZAKÁZÁN	
	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Bavím se (povídám si) s ostatními spolužáky.	7864	85,44	5785	88,15
Hraju na mobilním telefonu hry.	3958	43,00	536	8,17
Procházím na mobilním telefonu sociální sítě.	3430	37,27	553	8,43
Sedím v lavici a nudím se.	3105	33,74	2546	38,79
Procházím se po škole.	3247	35,28	2816	42,91
Píšu si s někým prostřednictvím mobilního telefonu.	2316	25,16	446	6,80
Poslouchám na mobilním telefonu	2573	27,96	408	6,22

hudbu.				
Dívám se	2194	23,84	492	7,50
jiným spolužákům do jejich mobilního telefonu, jak hrají hry/sledují videa apod.				
Procházím	1272	13,82	224	3,41
na mobilním telefonu internetové stránky.				
Dívám se	1188	12,91	155	2,36
na mobilním telefonu na videa na YouTube.				
Čtu knížku.	960	10,43	805	12,27
Dívám se	820	8,91	120	1,83
na mobilním telefonu na videa na TikToku.				
Hraju s	442	4,80	495	7,54
ostatními spolužáky stolní tenis, stolní fotbal apod.				
Natáčím na	418	4,54	106	1,62
mobilní telefon videa.				
Hraju s	339	3,68	393	5,99

ostatními spolužáky karetní hry.				
Čtu	230	2,50	358	5,45
časopis.				
Hraju s	135	1,47	187	2,85
ostatními spolužáky deskové hry.				
Dívám se na mobilním telefonu na youtubery.	0	0,00	0	0,00
N	9204		6563	

Rozdíl je patrný na první pohled – tam, kde je mobilní telefon o přestávce povolen, jednoznačně dominují aktivity spojené s jeho používáním. **Na prvním místě je hraní her, kterým se věnuje o přestávce více než 40 % dětí ze škol, v nichž jsou mobilní telefony o přestávce povoleny. Hned na další pozici nalezneme používání sociálních sítí (téměř 39 %).** Velké množství dětí také pasivně sleduje hru či video svého spolužáka či spolužačky, tam, kde je mobilní telefon povolen, jde až od 22 % dětí ze škol, které mobilní telefon zakazují.

Co je zajímavé, přibližně **třetina dětí se o přestávce nudí (v průměru 33 %) nezávisle na tom, zda je o přestávce mobilní telefon povolen či zakázán.** Co se týče pohybu po škole – zákaz či povolení mobilního telefonu na něj nemá zásadní vliv, ve školách, v nichž je mobil zakázán, se prochází o cca 6 % dětí, než u škol, které mají mobilní telefon povolen.

Zákaz mobilního telefonu má logicky vliv také na četnost aktivit dětí, které s mobilem přímo nesouvisí – čtení, sportování, nevirtuální zábava. **Ve školách, kde je mobil o přestávce zakázán, čte o přestávce časopisy o téměř 60 % více dětí než ve školách, kde jsou mobilní telefony povoleny. Nárůst je vidět také u čtení knih (+13,54 % ve prospěch škol se zákazem), hraní deskových her (+65 %), hraní karetních her**

(+43 %) a sportovních aktivit (+29 %). Zákaz mobilních telefonů o přestávce má tedy na rozvoj těchto aktivit ve škole patrný vliv.

Co je však třeba také říci - **přestože má škola mobilní telefony o přestávkách zakázány, část dětí tento zákaz nedodrží.** Např. **5 % dětí hraje na mobilních telefonech hry, přestože mají hraní zakázáno, 5 % dětí také přes zákaz používá sociální sítě, 4 % dětí přes zákaz chatuje s dalšími osobami apod.** U všech sledovaných aktivit jde však ve srovnání se situací, kdy je mobil povolen, o výrazný pokles.

V souvislosti s regulací mobilních telefonů ve škole se často diskutuje o tom, že mohl být mobilní telefon v prostředí školy zneužit např. k nahrávání a focení spolužáků bez jejich vlastního souhlasu. Proto nás zajímalo, jak velké množství dětí zažilo v prostředí školy situaci, kdy je někdo bez jejich souhlasu - např. o přestávce, ve výuce či na akci pořádané školou jejich spolužák vyfotil/natočil mobilním telefonem.

35,71 % dětí (9706 z našeho souboru) potvrdilo, že si je jejich spolužák či spolužačka bez jejich souhlasu vyfotil, 22,5 % dětí (6115 z našeho souboru) pak potvrdilo, že je jejich spolužáci mobilním telefonem bez jejich souhlasu natočili. Nejde tedy o marginální a okrajový problém.

Pro E-Bezpečí
Kamil Kopecký
Univerzita Palackého v Olomouci

P. S. Stanovisko ČŠI je k dispozici [zde](#).